

อาหารและการให้อาหารสัตว์

(ตอนที่ ๒ การให้อาหารสัตว์)

ผศ.วิทยา สุมาลย์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ เรียบเรียง

อาหารไก่

ใส่อาหารในรางให้กินตลอดเวลา หรือแบ่งให้กินวันละ ๓-๔ มื้อ ตามความต้องการของไก่แต่ละระยะ ใช้รางยาวติดข้างกรงไก่ ไก่จะยืนคอลอดซี่กรงออกไปจิกกินอาหารตามชอบใจ รางอาหารอาจทำด้วยไม้หรือแผ่นสังกะสีหรือท่อพลาสติก ต้องเลือกชนิดอาหารให้เหมาะกับประเภทของไก่ เช่น ไก่ไข่ ไก่เนื้อ หรือลูกไก่ เป็นต้น มีรางน้ำให้กินตลอดเวลา หรือมีที่ให้น้ำอัตโนมัติ สำหรับอาหารแร่ธาตุใช้ผสมกับอาหารผสมสำเร็จรูป การให้อาหารควรให้กินแต่พอดี ไม่ให้มากเกินไป เช่น แม่ไก่กำลังให้ไข่กินอาหารวันละประมาณ ๑๑๐ กรัม ซึ่งถ้าเหลือทิ้งมากจะเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้น เกษตรกรบางรายนิยมใช้อาหารอัดเม็ดแทนอาหารผง จะช่วยให้ไก่กินได้สะดวกไม่ฟุ้งกระจาย ลดการสูญเสีย แต่ราคาแพงขึ้นเล็กน้อย

อาหารสุกร

นิยมใช้อาหารผงแห้งใส่รางให้กิน โดยใช้รางรวมขนาดใหญ่ ทำด้วยซีเมนต์ติดตั้งในคอกสุกรตรงด้านทางเดิน ปริมาณอาหารที่ให้กินให้พอดีกับความต้องการ สำหรับสุกรในฟาร์มใหญ่นิยมให้อาหารครั้งเดียว ให้สุกรกินตลอดเวลา หรือจนอิ่ม หรืออาจแบ่งให้วันละ ๒-๓ ครั้งก็ได้ แต่ฟาร์มขนาดเล็กมักให้อาหาร ๒ เวลา เช้าและเย็น สุกรขุนเพื่อจำหน่ายควรให้กินอาหารประมาณ ๑.๙- ๒.๕ กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน สำหรับน้ำมีให้กินตลอดเวลา โดยทำเป็นอ่างน้ำหรือแบบก๊อกน้ำอัตโนมัติ สำหรับเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงสุกร ๕-๑๐ ตัว นิยมให้เศษผักเสริมให้แก่สุกรหลังจากให้อาหารผสมแล้ว

อาหารโค

การให้อาหารโคเกษตรกรมักให้ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบ โดยอาหารข้นใส่ให้กินในรางอาหารมีลูกกรงกันเป็นช่องเฉพาะตัว ป้องกันการแย่งกัน สำหรับโคกำลังรีดนมให้อาหารข้น ๑ กิโลกรัมต่อน้ำนม ๓ กิโลกรัม ในกรณีที่โคให้น้ำนมได้วันละไม่เกิน ๑๒ กิโลกรัม หากให้น้ำนมเกินกว่านี้ควรเพิ่มอาหารข้นมากขึ้นตามส่วน เพราะแม่โคต้องการพลังงานมากขึ้น หลังจากให้อาหารแล้ว ให้หญ้าสด หรือหญ้าแห้งกินตลอดเวลา แต่ถ้าเป็นการเลี้ยงโคเนื้อแบบปล่อยและเล็มหญ้าในแปลง ก็ให้แต่หญ้าแห้งอย่างเดียว ในกรณีที่ฟาร์มอยู่ใกล้แหล่งวัสดุอื่นๆ เช่น เศษสับปะรด เศษต้นข้าวโพด ก็ใช้วัสดุเหล่านี้ให้โคกินตลอดเวลาได้เช่นกัน กรณีโคงาน โคเนื้อมักให้อาหารข้นน้อยกว่าโคนม และให้กินอาหารหยาบหรือหญ้าเป็นอาหารหลัก สำหรับโคขุนเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อผลิตเนื้อชั้นดี ต้องให้อาหารพลังงานเพิ่มมากขึ้นตามระยะการขุน อาหารแร่ธาตุสำหรับโค อาจใช้ผสมในอาหารข้นหรือแยกให้ต่างหาก มีทั้งแบบเป็นผง และอาหารแร่ชนิดแท่ง หรือก้อน ทำโดยการนำเอาอาหารแร่ผสมมาอัดเป็นแท่งหรือป้อนเป็นก้อนคล้ายก้อนอิฐ มีขนาดต่างๆ แล้วแต่ผู้ผลิตกำหนด เวลาที่จะใช้ให้ใส่ภาชนะ นำไปวางไว้ในโรงเรือน ให้โคเลียกินเองตามใจชอบ

เมื่อก่อนนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์หลายๆ อย่าง นำมาผสมเองตามสูตรที่ต้องการ แต่ปัจจุบันมีบริษัทตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ขึ้นมากมาย ผลิตอาหารสำเร็จรูปจำหน่ายแก่ผู้เลี้ยงสัตว์ บางบริษัทผลิตอาหารไก่ เป็ด และสุกร บางบริษัทผลิตอาหารโคนม และโคเนื้อด้วย และจำหน่ายเป็นถุง ถุงละประมาณ ๒๕-๓๐ กิโลกรัม ข้างถุงมีข้อความบอกชนิดอาหาร และสัดส่วนของสารอาหาร เช่น โปรตีน ไขมัน และกาก เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการผสมอาหารข้นและอาหารหยาบรวมกันเป็นอาหารผสมครบส่วน (Total mixed ration, TMR) เป็นอาหารโคนมและโคขุน เพื่อให้ได้ปริมาณโภชนาการครบตามความต้องการของสัตว์ด้วย